

חוליו קורטאסר

גרפיטי

לאנטוני טפייס

כל-כך הרבה דברים מתחילים ומסתיימים כמו משחק, מן הסתם שיעשע אותך למצוא את הציור הזה לצד הציור שלך, שיערף שזה סתם מקרה או גחמה של מישהו, ורק בפעם השנייה שמת לב שזה מכוון ואז התחלת להתבונן בו לאט, אפילו חזרת מאוחר יותר להסתכל בו שוב, נוקט את אמצעי הזהירות הקבועים: הרגע הכי שומם ברחוב, שום ניידת בצמתים הקרובים, להתקרב באדישות ואף לרגע לא להישיר מבט אל הגרפיטי אלא רק מהמדרכה שממול או באלכסון, להעמיד פנים שאתה מתעניין בחלון הראווה הסמוך ולהסתלק מיד.

המשחק שלך, לעומת זאת, התחיל מתוך שיעמום, זו לא היתה באמת מחאה נגד מצב הדברים בעיר, נגד העוצר, נגד האיסור המאיים על הדבקת מודעות או על כתיבה על הקירות. פשוט נהנית לעשות ציורים בגירים צבעוניים (לא אהבת את המונח גרפיטי, מונח אופייני כל-כך למבקרי אמנות) ולבוא מפעם לפעם לצפות בהם ועם קצת מזל אפילו להגיע יחד עם משאית הניקיון של העירייה ולשמוע את גידופיהם חסרי-התועלת של הפועלים תוך שהם מוחקים את הציורים. היינו הך היה להם אם הציורים פוליטיים או לא, האיסור היה גורף, ולו העז ילד כלשהו לצייר בית או כלב, גם את זה היו מוחקים אגב קללות ואיומים. בעיר כבר לא יכלו לדעת באיזה צד שוכן הפחד באמת. אולי משום כך נהנית להתגבר על הפחד שלך ואחת לזמן-מה לבחור את המקום ואת השעה ההולמים לציור.

אף פעם לא היית ממש נתון בסכנה כי ידעת לבחור היטב, ובזמן שחלף עד שהגיעו משאיות הניקיון נפתח בשבילך כעין חלל נקי יותר שכמעט יכול להכיל את התקווה. כשצפית בציור שלך מרחוק יכולת לראות אנשים מציצים בו מזווית העין תוך כדי הליכה, איש לא נעצר כמובן, אבל כולם הביטו על הציור, שלעתים היה קומפוזיציה מופשטת מהירה בשני צבעים, לעתים צדודית של ציפור ולפעמים שתי דמויות שזורות זו בזו. רק פעם אחת כתבת משפט, בגיר שחור: גם לי כואב. הציור הזה לא שרד אפילו שעתים, והפעם המשטרה בכבודה ובעצמה העלימה אותו. אחרי זה הסתפקת בציורים בלבד.

כשהציור השני צץ והופיע לצד ציורך שלך כמעט נבהלת, פתאום הסכנה גדלה פי שתיים, מישהו העז, כמורך, להשתעשע על סף הכלא או משהו נורא יותר, ואם לא די בכך, המישהו הזה היה אשה. אתה עצמך לא יכולת להוכיח זאת לעצמך, אבל היו סימנים שונים וטובים יותר מהוכחה ניצחת: קן מסוים, נטייה לגירים בצבעים חמימים, כעין הילה. אולי מכיוון שהיית לבד דימינית לך אותה, כפיצוי. הערצת אותה, חששת לה, קיווית שזאת הפעם היחידה, כמעט הסגרת את עצמך כזוה קרה שוב, התעורר בכך חשק לצחוק, להישאר שם מול שני הציורים כאילו השוטרים עיוורים או מפגרים.

נפתחה תקופה חדשה, זהירה יותר, יפה ומאיימת יותר בעת ובעונה אחת. היית מתרשל במשרתך ויוצא מהעבודה כל רגע בתקווה להפתיע אותה, בחרת לציורך את הרחובות שיכולת לעבור בהם בנתיב אחד מהיר, חזרת לשם עם שחר, עם רדת הערב, בשלוש בבוקר. זו היתה תקופה של סתירה פנימית קשה מנשוא, האכזבה משמצאת ציור חדש שלה לצד אחד מציוריך והרחוב ריק, האכזבה משלא מצאת כלום והרחוב ריק עוד יותר. לילה אחד ראית את ציורה הראשון שלא צויר בעקבות אחד שלך. היא ציירה אותו בגירים אדומים וכחולים על דלת של מוסך, תוך ניצול המרקם של הקרשים הרקובים וראשי המסמרים. יותר מאי-פעם היתה היא עצמה, הקו, הצבעים, אבל מלבד זה הרגשת שהציור הזה מבטא בקשה או שאלה, דרך לקרוא לך. חזרת לשם בשעת הזריחה, אחרי שהפטרולים התנדפו בנסיעתם החרישית, ועל שאר הדלת ציירת נוף מהיר עם מפרשים ושוברי גלים. במבט שטחי ניתן לראות בו סתם שרבוט מקרי, אבל היא תדע להתבונן בו. כלילה ההוא כפסע היה בינך ובין צמד שוטרים, אחרי-כך בדירה שתית ג'ין, כוס אחר כוס, ודיברת אליה, אמרת לה כל מה שיצא מפין, כמו ציור בקול, כמו עוד נמל עם מפרשים, ראית אותה בעיני דמיוןך שחרחרת ושתקנית, בחרת לה שפתיים ושריים, חשקת בה קצת.

וכמעט מיד עלה בדעתך שהיא תחפש תשובה, שתשוב אל ציורה כפי שאתה התחלת לשוב עכשיו אל ציוריך שלך, ואף שהסכנה החמירה אחרי ניסיונות ההתנקשות בשוק העזת להתקרב אל המוסך, להקיף את הבלוק, לשתות אינספור כוסות קפה בבית הקפה שבפינה. זה היה אבסורדי שהרי היא לא היתה נעצרת למראה ציורך, כל אחת מהנשים הרבות העוברות שם יכלה להיות היא. למחרת עם עלות השחר בחרת חומה אפורה וציירת משולש לבן מוקף כתמים כמו עלים של אלון. מאותו בית קפה פינתי יכולת לצפות בחומה (את דלת המוסך כבר ניקו ויחידת משטרה פיטרלה שם בזעם, הלוך ושוב), בערב התרחקת מעט אבל בחרת לך נקודות מבט שונות, עובר ממקום למקום, קונה זוטות בחנויות כדי שלא לעורר

חשד. הלילה כבר ירד כששמעת את הסירנה ואור הפנסים שטף את עיניך. ליד החומה נוצרה התקהלות נסערת, רצת לשם בניגוד לכל היגיון ורק במקרה ניצלת, רק משום שאיזו מכונית פנתה לרחוב ובלמה למראה הניידת והסתירה אותך מאחוריה, ומשם ראית את המאבק, שיער שחור נמשך בידיים עטויות כפפות, בעיטות וצרחות, מראה מקוטע של מכנסיים כחולים לפני שהשליכו אותה לניידת ולקחו אותה.

אחרי שעה ארוכה (כמה נורא היה לרעוד ככה, כמה נורא לחשוב שזה קרה באשמת הציור שלך על החומה האפורה) התערבת בעוברים ושבים והצלחת לראות שרטוט בכחול, כמה קווים בכתום הזה שהיה כמו שמה או כמו פיה, ראית אותה בציור הקטוע הזה שהשוטרים מרחו לפני שלקחו אותה. מה שנשאר די היה בו להבין שהיא ביקשה להשיב על המשולש שלך בצורה אחרת, בעיגול או אולי בספירלה, בצורה מלאה ויפה, משהו כמו כן או תמיד או עכשיו.

ידעת טוב מאוד מה קורה עכשיו במטה המשטרה, היה לך זמן די והותר לראות בדמיוןך את כל הפרטים. הדברים האלה הסתננו לעיר לאט-לאט, אנשים ידעו לאן נלקחים העצירים, ואם מעת לעת זכו לשוב ולראות אחד מהם, היו מעדיפים שלא לראותו, שיאבד כמו רובם בדממה הזאת שאיש לא העז להפר. ידעת היטב את כל זה, בלילה ההוא הגיין לא עזר לך יותר משעזר לך לנשוך את ירך ולרמוס את הגירים הצבעוניים עד ששקעת בשכרות ובככי.

כן, אבל הימים חלפו ואתה כבר לא ידעת לחיות בדרך אחרת. שוב התחלת להסתלק מהעבודה ולשוטט ברחובות, להציץ בחשאי בקירות וכדלתות שהיא ואתה ציירתם עליהם פעם. הכל נקי, הכל חלק, שום דבר, אפילו לא פרח שצייר בתמימותו תלמיד בית ספר שגנב גיר ולא עמד בפיתוי להשתמש בו. גם אתה לא יכולת לעמוד בפיתוי, וכעבור חודש השכמת לפני הזריחה וחזרת לרחוב של המוסך. לא היו שום פטרולים, הקירות היו נקיים למשעי. חתול הציץ כך בזהירות מאיזו כניסה כשהוצאת את הגירים ובאותו מקום שהיא השאירה בו אז את ציורה מילאת את הקרשים בצעקה ירוקה, בלהבה אדומה של הכרה ושל אהבה, והקפת את ציורך בצורה סגלגלה שהיתה פיך וגם פיה והתקווה. הצעדים שנשמעו מעבר לפינה הבריחו אותך בריצה חרישית להסתתר מאחורי ערימת ארגזים ריקים. שיכור מתנדנד התקרב תוך פיזום, ניסה לבעוט בחתול ונפל על פניו לרגלי הציור. הלכת משם לאט, בלי פחד, ועם אור ראשון נרדמת וישנת כפי שלא ישנת זה זמן רב.

כבר באותו בוקר הסתכלת מרחוק: עוד לא מחקו אותה. חזרת בצהריים: לא ייאמן, עודנו שם. המהומות בפרוורים (שמעת את החדשות) הרחיקו את

הפטרוולים העירוניים ממשימותיהם השגרתיות. בערב שוב ראית אותו, כמו הרבים שראו אותו במשך היום. חיכית עד שלוש בבוקר וחזרת לשם, הרחוב היה שחור וריק. עוד מרחוק גילית את הציור השני, רק אתה היית יכול לראותו, כל-כך קטן וגבוה משמאל לציור שלך. התקרבת מלא צמא ואימה גם יחד, וראית את הצורה הסגלגלה בכתום ואת הכתמים הסגולים שמתוכם כמו זינק פרצוף נפוח, עין תלויה, פה שרוסק כליל באגרופים. אני יודעת, אני יודעת, אבל מה עוד יכולתי לצייר לך? איזה טעם היה עכשיו בכל מסר אחר? איכשהו הייתי צריכה להיפרד ממך ויחד עם זה לבקש ממך שתמשיך. משהו הייתי צריכה להשאיר לך לפני שאשוב למחבוא שלי שעכשיו לא היה בו עוד שום ראי, רק חור להסתתר בו עד סופו של החושך הכי חשוך, לזכור בו כל-כך הרבה דברים ולפעמים, כמו שראיתי את חייך בדמיוני, לדמות לי שאתה מצייר עוד ציורים, שאתה יוצא בלילות לצייר עוד ציורים.

מספרדית: טל ניצן

מתוך 'אנחנו כל-כך אוהבים את גלנדה' (1980); התרגום מתוך 'שמים אחרים', מבחר מסיפורי חוליו קורטאסר, שיראה אור בסדרת 'לטינו', הקיבוץ המאוחד.